

Nr 1023

Av herr **Hugosson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.

(Lika lydande med motion nr 898 i Första kammaren)

Riksdagens beslut 1965 om införande av fasta studiegångar avsåg att tillgodose i första hand två huvudsyften: dels skulle studietiden för de studerande vid de fria fakulteterna förkortas och genomströmningen ökas, dels skulle studierna ges en mera klart yrkesförberedande inriktning.

Vad yrkesinriktningen beträffar kan om det ursprungliga UKAS-förslaget sägas att det var alltför stelt utformat. Det förutsatte att de studerande omedelbart vid början av sina universitetsstudier skulle vara redo att träffa ett val i fråga om studieväg som i huvudsak skulle bli bindande för hela studietiden. Uppenbart är att många studerande vid början av sina studier inte har bestämt sitt yrkesval och inte heller har någon närmare kännedom om vad de olika universitetsämnena har att erbjuda.

I detta avseende innebär det i propositionen föreslagna systemet en påtaglig förbättring. Valet av första ämne får icke i lika hög grad en bindande karaktär som valet av utbildningslinje enligt UKAS-förslaget.

Det bör emellertid understrykas att även med en utvidgad studierådgivning kommer det att bli svårt för många av de studerande att träffa ett med hänsyn till deras intressen och förutsättningar rationellt val av utbildningslinje. Den modell som från flera håll förordats i fråga om utbildningen vid samhällsvetenskaplig fakultet är i detta sammanhang av särskilt intresse: man har tänkt sig att de studerande under ett första år skulle genomgå kortare kurser i flertalet samhällsvetenskapliga ämnen och att valet av inriktning på visst eller vissa ämnen först därefter skulle ske. Inom en studiegång av detta slag skulle de universitetsstuderandes första val endast behöva avse valet av fakultet. Att denna modell just ur studierådgivningssynpunkt äger bestämda fördelar kan svårligen bestridas.

I propositionen karakteriseras utbildningen vid de filosofiska fakulteterna med rätta såsom yrkesförberedande. Det är alltså icke fråga om en yrkesutbildning i mera egentlig mening. En sådan utbildning kräver väsentligt större resurser genom längre gående specialisering och intensivare undervisning. Dessutom måste man räkna med att en specialiserad yrkesutbildning måste dimensioneras bland annat med hänsyn till arbetsmarknadens behov och att alltså spärrar i vissa lägen kan bli ofrånkomliga.

När man betraktar universitetsutbildningen som yrkesförberedande i den angivna meningen, inställer sig oavvisligen frågan om kombinationer av universitetsutbildning och därefter följande direkt målinriktad yrkesutbildning. Ett exempel på en sådan kombination är lärarutbildningen (universitet + lärarhögskola), men det kan ifrågasättas om inte också på åtskilliga andra områden en organisation av motsvarande slag kommer att visa sig erforderlig. Skulle exempelvis en samhällsvetenskaplig grundkurs införas vid universitetet, förefaller det ganska naturligt att låta utbildningen vid socialhögskolorna i någon form knyta an till denna grundkurs. Spärren för utbildningen vid socialhögskolorna, för närvarande i första hand motiverad av bristen på praktikplatser, skulle med en sådan organisation inte behöva sättas in förrän efter en viss tid i studierna.

Behov av en bred samhällsvetenskaplig orientering torde även föreligga för andra utbildningslinjer av direkt yrkesinriktad karaktär. Avsaknaden av en samhällsvetenskaplig grundläggande orientering för t.ex. arkitekter, tekniker och medicinare är i dag en brist för dessa yrkesgrupper när de kommer ut på arbetsmarknaden. En utbildningslinje vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna uppbyggda av kortare kurser än terminskurser av olika samhällsvetenskapliga ämnen torde eventuellt även för dessa utbildningsgrenar vara av intresse. Vidare torde t. ex. funktionärer inom olika intresseorganisationer och löntagarorganisationer vara i behov av en grundläggande samhällsvetenskaplig utbildning. Även för dessa grupper skulle ett års studier vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna med en utbildningslinje av ovan skisserade uppläggning sannolikt vara värdefull.

Av vad som här anförts framgår att propositionen när det gäller studievals- och yrkesutbildningsfrågorna bör betraktas som en första etapp på vägen mot en mera tillfredsställande ordning.

Departementschefen har i propositionen anförts att »utformningen av utbildningen enligt de av vissa remissinstanser föreslagna modellerna kräver i flera fall ytterligare utredningsarbete. Detta gäller t.ex. förslagen om grundläggande utbildning inom det samhällsvetenskapliga ämnesområdet.» Motionären vill starkt understryka vikten av att detta utredningsarbete kommer till stånd och att man därvid utreder möjligheterna att integrera socialhögskolorna i de samhällsvetenskapliga fakulteterna samt möjliggör för andra yrkesgrupper att bli delaktiga av en samhällsvetenskaplig grundutbildning.

Beträffande det andra syftet med de fasta studiegångarna, nämligen att begränsa studietiden och öka genomströmningshastigheten, kan det ifrågasättas om detta syfte i tillräckligt hög grad tillgodoses av propositionens förslag. Det kan inte nog understrykas att dessa frågor har en utomordentligt stor samhällsekonomisk och statsfinansiell betydelse. En förkortning av den genomsnittliga studietiden med någon månad kan medföra en minskning av studiemedelsbeloppen med flera tiotals miljoner kronor.

Några punkter i propositionen som här kan inge tveksamhet må påpekas. Enligt gällande examensstadga för filosofiska fakulteterna äger studerande enligt huvudregeln rätt att tentera högst fyra gånger på viss studiekurs; minst tre tentamenstillfällen skall anordnas per termin. Enligt propositionen skall studerande för 40 poäng efter tre terminers studier normalt avstängas från undervisningen men därefter erhålla ytterligare fyra tentamenstillfällen. Detta ger sammanlagt teoretiskt $3 \times 3 + 4 = 13$ tentamenstillfällen i jämförelse med nuvarande fyra.

Propositionen förutsätter vidare att prov skall anordnas på ett sådant sätt att ytterligare provtillfälle erbjudes i nära anslutning till det första tillfället. En sådan generell föreskrift kan i vissa fall tänkas få den följd att många studerande redan från början inriktar sig på det senare provtillfället. Härtill kan komma den olägenheten att, eftersom undervisningen för nästa kursmoment normalt måste börja omedelbart efter det första ordinarie provet på föregående kurs, den studerande inte kan tillgodogöra sig den meddelade undervisningen så länge han är inriktad på att avverka föregående studiekurs. Han blir då inte heller i stånd att på förutsatt tid avverka studiekurs nummer två etc. I många fall torde det därför vara lämpligare att en tentamen förlägges efter undervisningsterminens slut vid nästa termins början.

Med hänvisning till det sagda framstår det som angeläget att Kungl. Maj:t beaktar att den närmare utformningen av examinationsreglerna inte blir sådan att den motverkar syftet att uppnå en snabb genomströmning av de studerande.

Med stöd av vad som anförts i denna motion hemställas,

att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nummer 4 angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m. måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad som i motionen anförts.

Stockholm den 6 februari 1969

Kurt Hugosson (s)
